

for sig vil hjælpe disse Mennesker ved, at der fra andre mere begunstige Menneskers Side gøres dem Indrømmelser, er det af meget tvivlsom Værdi, at vi overhovedet give os til at tale om dette Spørgsmaal. Maa vi saa ikke hellere sige til dem: Hjælp jer selv, Folkens, til at forbedre eders Skolevæsen eller eders Ulykkesforsikring, I skulle betale det selv. Men saa maatte vi da hellere sige til dem: Betal det direkte, end at forlange Betalingen indirekte med alt det Omkost, det er at lade det gaa igennem Statskassen.

Jeg skal slutte af med nogle ganske faa Betragtninger om Sandsynligheden for denne Sags videre Skæbne. Der er fra flere Sider blevet gjort gældende, at det saa lysere ud end det Billede, jeg havde stillet op. Jeg er fremdeles ikke bleven overbevist derom, det har jeg allerede nævnt. Jeg har udtalt som mit Dufte, og det gør jeg fremdeles, at Tinget vil tage dette Spørgsmaal op med al den Alvor og Energi, hvormed det overhovedet kan behandle en Sag og uden nogen Doktrinarisme og ogsaa saaledes, at det i Virkeligheden er villigt til rimelige Overenskomster paa denne Sag, naar det blot fastholder saadanne Hovedbetragtninger og Grundsyn, at det kan sige, at det er gaaet ud af denne Forhandling med en absolut reel paavisselig Gevinst, og at denne Gevinst har et nogenlunde nævneværdigt Omfang. Men min Sagen paa og Paastynden af dette Arbejde gaar ikke absolut ud paa, at vi hurtigt skulde ende denne Sag med et Resultat. Der er fra modsat Side, fra den højtærede Finansminister og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) peget paa, at den Side, som her var den konservative, var den stærkeste. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds sagde forleden Dag, at hvis vi nu ikke styndte os og fik en Toldreform i Nar, senest ad Aare, kunde vi stynde en hvid Pind i lange Tider efter den, saa skete det i alt Fald ikke i dette Aarhundrede, antager jeg, det var, — thi det var vel ikke i det første Hundrede Aar, det ærede Medlem mente — i alt Fald laa det da meget langt borte. Og deri var der en Opfordring til os om at vise en meget stor Resignation, en Resignation, der maatte gaa langt, langt ud over den, der er vist af Toldkommissionens Mindretal. Jeg skal ikke foregribe, hvordan Tinget vil stille sig til den Slags Sager siden, men jeg kan ikke andet end fremhæve, at jeg tror ikke, man alt for meget skal anlægge sit Arbejde efter den Betragtning, at de, der staa paa det bestaaende, absolut ere de stærkeste. Sagen er nemlig den, at ved en fornuftig og grundig Be-

handling af denne Sag vil den vokse, og saa ville vore Anstuelser og Grundtætninger vokse sig stærkere og stærkere. Og jeg tror, de ville vokse ret hurtigt. Ellers kan man sige — og det er en gammel Tale — at det er den gamle Fejl, vi have gjort saa mange Gange, at vi have sagt: Vi ville vente og vi kunne vente. Men medens man venter og medens man bier, saa gælder det gamle Ord: Medens Græsset grov, dør Koen: Jeg har imidlertid den Overbevisning, at der virkelig ude i Befolkningen er Vækst i den Sag, og at der kan komme hyderligere Vækst i den, hvis dette Ting som sagt vil lægge tilstrækkeligt Arbejde og Udvikling ind i det. Saa er der nogle, der sige: Men det ser jo netop modsat ud, du tager fejl — det have mange sagt til mig — det er jo tværtimod de protektionistiske Anstuelser, som lade til at vokse ude i Landet. Nej, jeg tror det ikke. Jeg tror, at man ganske rolig kan se paa disse protektionistiske Bylder, der vokse ud i en eller anden Samfundsklasse. Jeg tror, man har Ret til at regne med, at de ikke ville saa nogen stor Indflydelse eller Værdighed. Sagen er jo nemlig den, at hvor disse ny protektionistiske Ideer ere vaagne op — jeg vil sige f. Eks. i Landbruget —, kan man i og for sig godt forstaa, at de ere komne frem. Det er slet ikke unaturligt, naar man ser paa den hele Stilling, hvori Landbruget er. Alle vide, at det lever under et Tryk, og at Forholdene og Omstændighederne ude fra og inde fra have gjort Stillingen Nar for Nar ugunstigere. Det er da ikke unaturligt, men nødvendigt — Selvopholdelsesdriften kræver det —, at man søger ny Udveje, og saa gaar det akkurat som, naar Doktoren skal til at kurerer paa det syge Legeme, han maa give Manden noget ind, og saa prøver han med det ene og det andet, maaske gør det hverken Skade eller Gavn, men det er dog altid et Forsøg. Naar man ser, at der udvikler sig en Sygdom, som man vil forebygge, eksperimenterer man. Det er naturligt, at enkelte sige: Prøv det, lad os snakke om det, lad os se, om ikke Toldbestyttelse og den Slags Foranstaltninger kunde hjælpe paa Landbruget. Jeg ser deri ikke nogen protektionistisk voksende Strøm, det er kun et naturligt Udslag af den almindelige Tendens til at forsøge, hvad det er, der skal redde os. Men hvad er der hidtil sket lige over for den Slags Ytringer? Hver Gang Landmændene ere traadte op som Korporation i større Forsamlinger, have de retledet disse enkelte Mennesker, der ere komne med saadanne Ideer. Det er altid sket i deres Organisationer, i Landhushold-